

De onderwijsparadox [voor discussie]

Inhoudsopgave

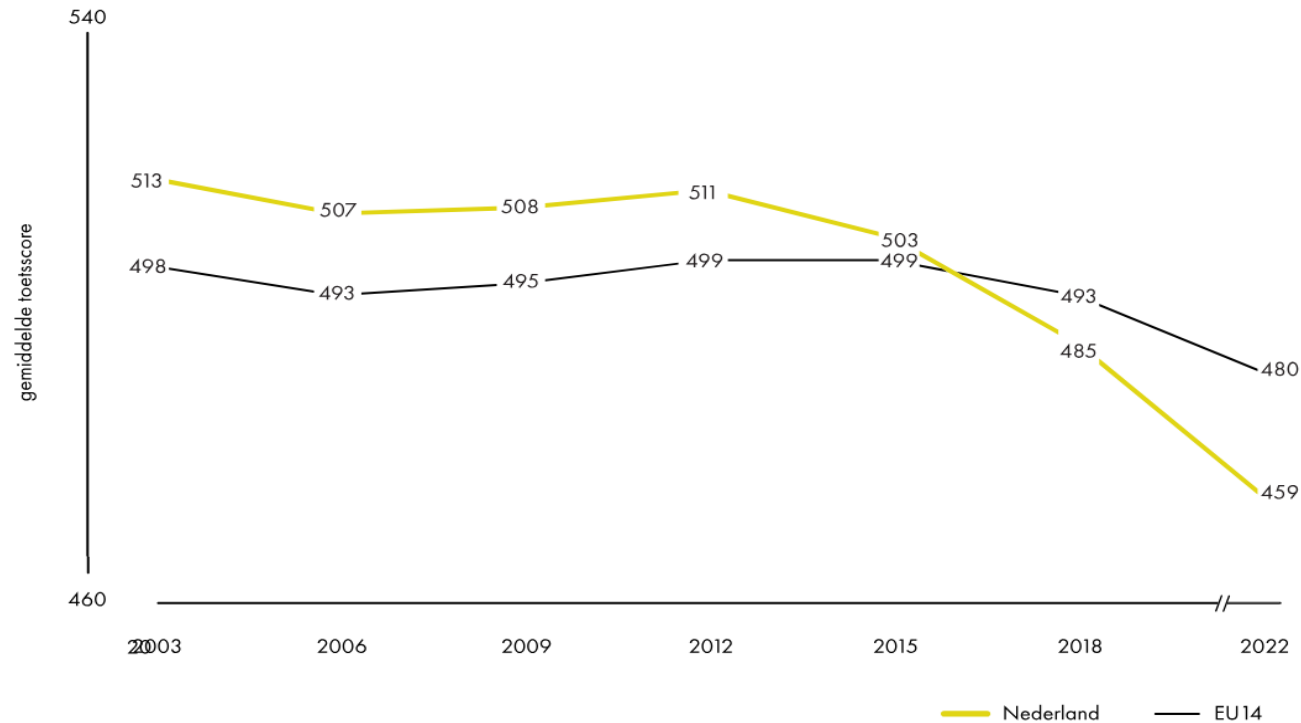
1. De paradox
2. Oorzaken
3. Oplossingen
4. Strategie BON

1. De paradox

Onderwijsprestaties Nederlandse 15-jarigen dalen in lezen...

PISA-2022

Gemiddelde toetscores leesvaardigheid PISA-2003 t/m PISA-2022 (Nederland, EU14)

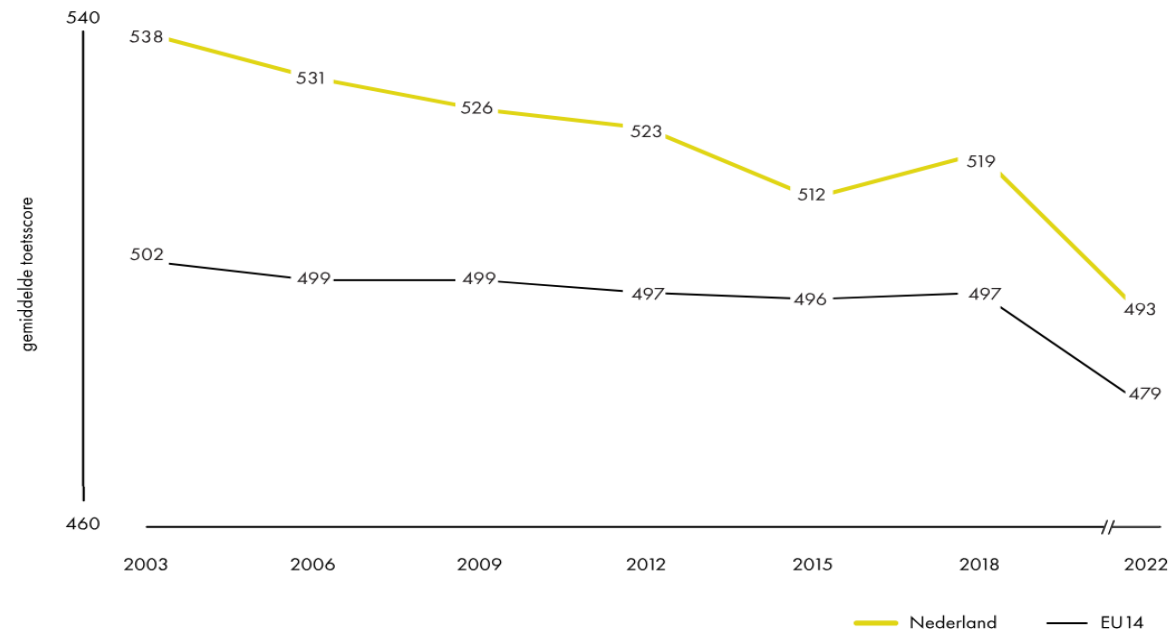

1. De paradox

... en in wiskunde...

PISA-2022

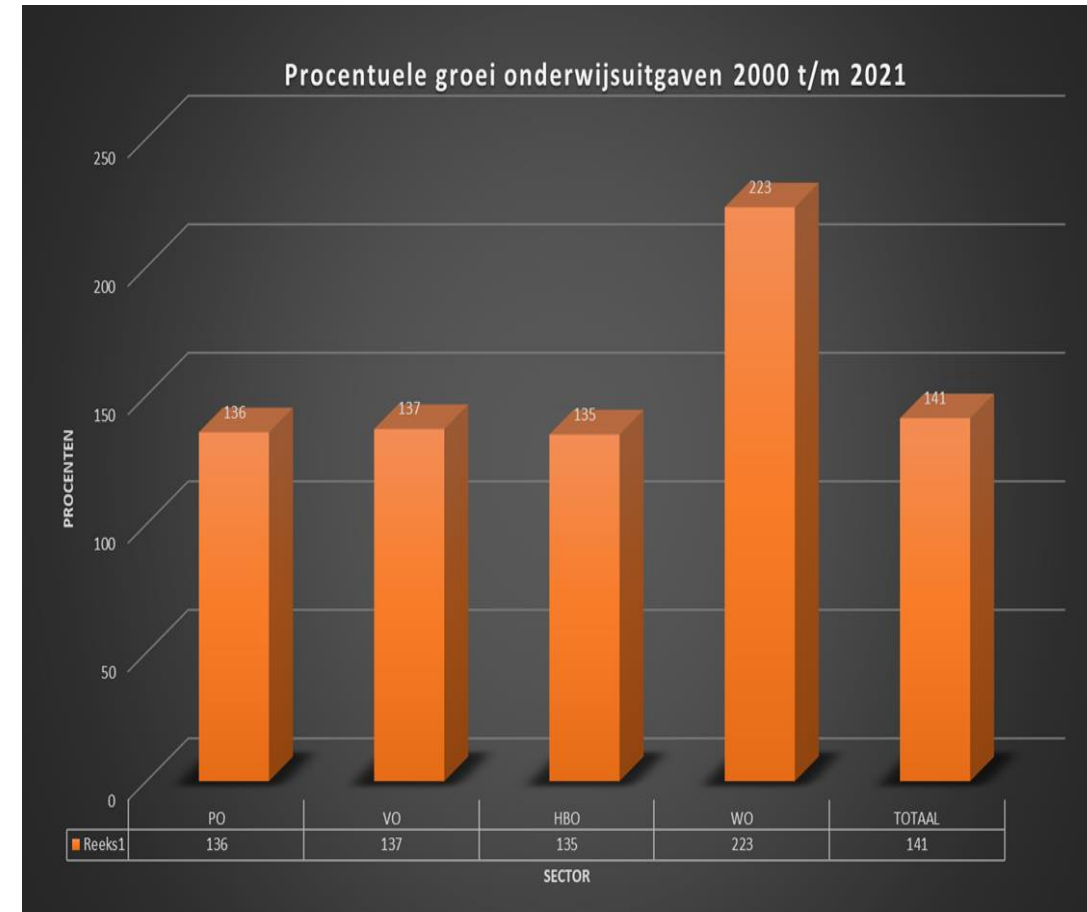
Gemiddelde toetsscores wiskunde PISA-2003 t/m PISA-2022 (Nederland, EU 14)

1. De paradox

Tegelijkertijd zijn publieke en private onderwijsuitgaven gestegen...

- De totale overheidsuitgaven aan onderwijs waren EUR 20,8 mrd in 2000. In 2022 was dit opgelopen tot EUR 51,4 mrd. Dit is een stijging van 147%.
- Toename van onderwijsuitgaven als aandeel van het BBP van 4,8% in 2000 tot 5,6% BBP in 2022, een stijging van 17%.
- Maar dit is nog niet alles. Een deel van de gestegen onderwijskosten ligt verborgen in extra bijles.
 - Dit gebeurt aan de publieke kant via de Jeugdzorg bij leerlingen bij wie dislexie en discalculie is vastgesteld. Dit aantal is explosief gestegen [Huygen]. De kosten voor de jeugdzorg zijn gestegen van EUR 3,6 mrd in 2015 tot EUR 5,4/5,6 mrd in 2019. Het is onwaarschijnlijk dat dit komt door plotselinge daling van de geestelijke vermogens van kinderen. Veel aannemelijker is dat dit komt door slecht taal- en rekenonderwijs. Dit blijkt onder meer uit het feit dat de diagnose sterk verschilt per school en regio.
 - Daarnaast betalen ouders deels ook zelf voor bijles. Deze kosten zitten niet in de publieke onderwijsuitgaven. Ook bijles is explosief gestegen. In 2010 waren er 5.220 bedrijven op het gebied van studiebegeleiding en vorming, vooral eenmanszaken. In 2023 waren 41.040 bedrijven.

1. De paradox

... en de inzet van personeel per leerling is toegenomen met gelijktijdige stijging van het lerarentekort

- Er is in het PO en speciaal onderwijs een tekort aan leraren van 9.800 voltijdbanen. In het VO is dit 3.800 voltijdbanen.
- Maar dit is misleidend:
 - Het aantal banen in het onderwijs is nog veel sterker gegroeid dan het aantal openstaande vacatures. Er zijn dus meer mensen werkzaam in het onderwijs, al dan niet als docent.
 - Van 523.200 onderwijsbanen in 2010 is het aantal gegroeid tot 593.800 in 2022. Er werken dus tienduizenden mensen meer in het onderwijs.
 - Tegelijkertijd is het aantal leerlingen gedaald. In het PO waren er in schooljaar 2010/2011 een aantal van 1.646.613 leerlingen. In 2021/22 waren er 1.477.879 leerlingen. In het VO waren er in het schooljaar 2010/2011 een aantal van 939.532 leerlingen. In 2021/2022 waren dit er 929.565.

1. De paradox

...Tegelijkertijd heeft schil van psychologen, pedagogen en onderwijskundigen rond het onderwijs kolossale proporties aangenomen

- In 2020 waren er 54.000 onderwijsadviseurs, -begeleiders en -specialisten. Dit waren er 41.000 in 2015. Na aanpassing van de relevante definitie door CBS is het getal voor 2022 op 61.000 gekomen.
- In 2015 waren er 1.665 bedrijven op het gebied van dienstverlening voor het onderwijs. In 2023 waren dit er 3.265. Werknemers in deze schil worden veelal beter gehonoreerd dan docenten.
- Als de extra adviseurs zelf voor de klas waren gaan staan, was het lerarentekort onder controle. Terwijl de belangstelling voor lerarenopleidingen laag is, is er volop belangstelling voor studies als orthopedagogiek en onderwijspsychologie. Het gevolg is de medicalisering van het onderwijs.

1. De paradox

De conclusie is dus dat er meer mensen in het onderwijs actief zijn, voor minder leerlingen, met een slechter resultaat.

2. Hoe kan dit?

In het kort – de zeven kwalen:

- Politiek en ministerie zijn de controle kwijt
- Raden en schoolbesturen dienen hun eigen belangen
- Investerings die terecht komen bij adviseurs en bureaucratie
- Lerarenopleidingen zijn gebrekkig, leidend tot didactische en vakinhoudelijke tekortkomingen
- Chaos in Nederlandse klaslokalen
- Uitholling van het vakmanschap van docenten
- Het vak van docent minder aantrekkelijk, leidend tot kwalitatieve en kwantitatieve tekorten

3. Oplossingen

Interventie nodig om op alle niveaus tot een systeemcorrectie te komen:

- Ideeën
- Politiek
- Besturen
- De schil van adviseurs, -agogen en -ologen
- De klas

3. Oplossingen

Kamerbrief 'Herijking sturing funderend onderwijs' van 5 april 2024:

- Scenario 1: Besturen aan zet
- Scenario 2: Besturen aan zet voor maatschappelijke opdracht, scholen aan zet voor onderwijskundige vraagstukken
- Scenario 3: Scholen aan zet

4. Strategie BON

Wat worden onze prioritaire acties?

- Op welke actoren richten we ons?
- Wat gaan we doen?
- Met wie gaan we dit doen?